

M. van Meerten, *Capital formation in Belgium 1900-1995* (Leuven: Leuven University Press, 2003) 413 p. ISBN 9065699147

Bijdragen tot de kwantitatief-economische geschiedschrijving van Nederland zijn schaarser geworden na het beëindigen van het grote project omtrent de reconstructie van historische nationale rekeningen rond de eeuwwisseling. Op een iets kleinere schaal heeft ook België een dergelijk project gekend, wat heeft geleid tot een aantal monografieën, dat echter totnogtoe geen sluitend totaaloverzicht van historische nationale rekeningen geeft. Het voorliggende werk van Van Meerten past in deze traditie en completeert in ieder geval wel de investeringsrekening tussen 1900 en 1953, na de eerdere bijdragen van Buyst (over de investeringen in woningen) en van Clement (die onder andere de overheidsinvesteringen reconstrueerde).

Het voornaamste doel van de studie van Van Meerten is om tijdreeksen van de investeringen, de kapitaalgoederenvoorraad en de voorraadvorming in België te construeren over de periode 1900-1953, uitgesplitst per sector en type kapitaalgoed. Daarvoor worden de definities gebruikt zoals die zijn gegeven in de zogenaamde nationale rekeningen, eigenlijk een macro-economische nationale 'boekhouding'. Deze cijfers waren niet beschikbaar in officiële ramingen van de Belgische statistische autoriteiten, die pas beginnen in 1953. De studie vult hiermee een belangrijk statistisch zwart gat, dat twee wereldoorlogen en het ontstaan van de moderne Belgische economie omvat.

De voornaamste kwantitatieve bron voor de reconstructie van investeringsgegevens is een zeer uitgebreide steekproef uit de balansen van naamloze vennootschappen. De resultaten van de steekproef zijn vervolgens met statistische technieken omgezet in ramingen voor de gehele economie. In dit verband besteedt de studie – terecht – veel aandacht voor het wettelijke kader waarin de balansen van Belgische naamloze vennootschappen in het staatsblad gepubliceerd werden. Dit is nodig om de betrouwbaarheid van de aldus gedestilleerde tijdreeksen in te schatten. De auteur concludeert dat de bruikbaarheid van zijn methode op het geaggregeerde niveau gerechtvaardigd wordt door een confrontatie met andere methoden, die vergelijkbare resultaten geven.

Na de hoofdstukken die de reconstructie van de cijfers documenteren volgt een analyse van de gevonden investeringspatronen, vergeleken met die in een aantal andere OECD-economieën. Daarvoor wordt de periode uitgebreid tot 1900-1995 door koppeling met de beschikbare officiële naoorlogse statistieken. Van Meerten constateert dat gedurende grote delen van de twintigste eeuw België gevangen zat in een suboptimaal evenwicht van wederzijds versterkende lage investeringen, een gebrek aan structurele veranderingen, en lage economische groei. Hij kent een grote rol toe aan financieringsbeperkingen, maar daarbij blijft de vraag in hoeverre voldoende wordt aangetoond deze in België inderdaad ernstiger waren dan in omringende landen.

Al met al is het werk van Van Meerten indrukwekkend vanwege de grondigheid en de breedte van het bestreken terrein in relatie tot de gedisciplineerde wijze waarop minutieuze details worden uitplozen (het doorrekenen van niet minder dan zeventwintigduizend (!) bedrijfsbalansen zegt in dit opzicht genoeg). Hooguit zou men kunnen opmerken dat de auteur, een beetje in de geest van Herman van der Wee, soms de neiging heeft te zeer het detail (of de uiterst omvangrijke steekproef) op te zoeken, en daardoor in een zoektocht naar een onderbouwing van het al bewezen wellicht de kans laat lopen een bredere (economisch-)theoretische of vergelijkende analyse uit te werken. Voorts valt op dat de structuur van het boek nog dezelfde is als de oorspronkelijke proefschriftversie uit 1996, en die structuur kon duidelijker, ondanks de aanmer-

kelijke inkorting door het verwijderen van uitgebreide data-appendices. De periode tot het verschijnen van de handelseditie lijkt vooral gebruikt om 10 jaar van ramingen toe te voegen aan het begin van de periode (1900-1909), maar niet om de analyse uit te breiden tot de gehele twintigste eeuw of de literatuurlijst aan te vullen met meer recente referenties.

Dit alles doet niet af aan mijn waardering voor het boek. Maar ook voor wie geen uitgesproken liefhebber is van kwantitatieve economische geschiedschrijving, bevat het werk van Van Meerten waardevolle inzichten. Per slot van rekening is de relatieve omvang van verschijnselen belangrijk voor wie een afgewogen oordeel wil geven. Precies hierin schuilt de kracht en de rechtvaardiging van kwantificering in economisch-historisch onderzoek, of men nu 'anachronistische' begrippen als nationale rekeningen hanteert of niet. Van Meerten draagt belangrijk materiaal aan voor wie beter wil begrijpen waarom de eerste industriële grootmacht op het Europese continent er, na een veelbelovende start, in economisch opzicht relatief teleurstellende twintigste eeuw op heeft zitten vergeleken met omringende landen.

Ronald Albers
Brussel